

DEO OPTIMO MAX.

UNI ET TRINO,

VIRGINI DEI-PARÆ, ET S. LUCÆ;
Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICO-CHIRURGICA,*
QUOD LIBETARIIS DISPUTATIONIBUS,
*manè discutienda in Scholis Medicorum, die Martis primâ
mensis Martii, anno Domini M. DCC. LXXIV.*

M. Exuperio-Josepho BERTIN, Supremi Valachiæ & Moldaviæ
Principis Medico, antiquo Regii exercituûm & Castrorum Medico
Primario, nec-non è Regiâ Scientiarum Academiâ, Doctore Medico,
Præfide.

An in omni tumore ut plurimum sit tentanda resolutio ?

I.

UOT quàmque diversis morbis obnoxius nascitur homo ! quàm multi
de vitæ brevitate conqueruntur ! Verùm illius diuturnitatem potius
mirari deberent ; si enim ad mirum attenderent corporis humani me-
chanismum, si diversam ejus organorum fabricam penitus inspicerent,
mutuamque observarent quam ejus partes sibi invicem præstare debent
operam, si ex constanti illarum consensu sanitatem pendere, & ex minimo quan-
doque in sex rebus non naturalibus errore morbos graves, totamque corporis hu-
mani ruinam exurgere intelligerent, conquerendi finem facerent, nec ità facîle li-
bidinibus obsequerentur. Hæc si altis manerent reposta mentibus, non tot homi-
nes ventri deditos, animi pathematibus obsequiosos, quandoque sui impotes,
longiori somno indulgentes videremus ; non exercitationes & vigilias ultramodum
protraherent, non veneri præter vires fervirent, non levi de causâ retinerent quod
debet excerni ; tunc vegetos pueros, robustos adolescentes, armis aut artibus
idoneos, senes etiamnùm firmos, ingeniiq; acumine præstantes & consilio, exi-

* Auctore M. DESBOIS, anno 1742.

bere respublica gestiret. Si quædam omnino præcaveri non possint incommoda ; ut sunt æris intemperies , ictus , casus aliaque hujuscemodi quæ morbos procreare possunt , hi morbi curatu faciles , levi apparatu seîdè semper venirent corrigendi ; cum tamen statutum sit omnibus hominibus semel mori , mors ipsa naturæ debitum absque dolore & infirmitatibus , senectutem vulgò comitantibus irreperet. Licet propè modum morbi omnes qui humanam vitam exagitant , ex abusu & errore sex rerum non naturalium ducant originem , ea tamen fuit dei omnipotentis benignitas ut nobis remedia ad fugandos morbos suppeditare voverit. Duplicis autem generis sunt morbi , alii interni , alii externi , quorum vix unus , qui ad tumores facîle revocari non possit. Hic de tumoribus externis dicemus solummodò. Ad curandos tumores non una instituitur methodus , quadruplici namque modo terminantur , per resolutionem scilicet , indurationem , suppurationem & gangrænam. Resolutio autem in omni tumore tentanda est , ut pote quæ sit quâlibet aliâ terminatione præstantior & ægro utilior.

I I.

TUMOR in genere græcis *ἑνός*, ab Hippocrate *οἰδημα* vocari solet , hodie oedematis nomine tumorem specialem intelligimus , dividitur quippè tumor in phlegmonem , Erysipelas , oedema & Skirrhum. Quamvis tamen sint quatuor tumorum species , unus aliquando tumor duarum pluriumve specierum characterem retinet , unde varia sortitur nomina. Dicitur interdum phlegmone Erysipelatodes , Skirrhus phlegmonodes , Erysipelatodes , Oedematodes , prout hujus vel illius speciei naturam participat. Sunt etiam aliæ tumorum denominationes , putà ganglio , lupia , bubo , carbunculus , &c. qui ad quatuor supra dictas species facîle revocantur. Cum tumor sit viriosa partis cujuslibet aucta magnitudo , quis dubitet Medico-chirurgi prudentis esse , tales morbos emendare , viâ simplici , dulci & ægro pergratâ. Porro resolutio est illa methodus simplex & anteponeunda , quâ vasa integra remanent , partes non defœdantur , pluribus æger doloribus liberatur , eidemque non est obnoxius periculo , ac in aliâ methodo ; & certè quidni eandem infistas viam in tractandis tumoribus externis ac in morbis internis qui tumorum naturam ut plurimum redolent ? Nonne ea est medici cura ut inflammationes internas resolvat ? Illæ quidem sunt peripneumonia , pleuritis , paraphrenitis , inflammatio hepatis , &c. Qui morbi ad phlegmonem aut Erysipelas Skirrhus lienis , ascites , hepatis obstacula , mesenterii glandularum aut pancreatis obstructions , qui morbi oedemati aut Skirro annumerantur ? Enim verò cum tumorum internorum eadem sit causa ac externorum , eadem quoque indicatio curatoria venit.

II I.

DUPLEX est tumor , humoralis scilicet & non humoralis , non humoralis curatur. 1°. Partem in situ debitum per taxim restituendo 2°. Partem reducant in situ continendo , dimoventesque causas removendo. De non humoralibus hic sermo non erit qui ad luxationes , fracturas , vulnera , hernias , ani inversionem & uteri prolapsum referuntur : hic tantùm tumores perpendemus humorales qui à fluidis extravasatis & collectis , vel in vasis contentis nimiumque cumulatis oriuntur , quique partes externas afficiunt & in praxi medicâ frequentiores sunt , Medici consilium & Chirurgi manum præcæteris requirunt. Quadruplici modo terminantur tumores , per resolutionem nempe , quando ad statum naturalem pars illæsa nec defœdata reducitur ; per suppurationem , si disrupta vasa cum fluidis in pus conversa fuerint , tunc dicitur abscessus ; per indurationem , cum humores in vasis cohibiti fluiditatem exuunt , & pars tumens omni ferè sensu destituta , indurefcit. Per mortificationem denique terminatur tumor , quando plurimum imminutus vasculorum

viribus, fluida nullatenus aut parum moventur, ita ut vires vitales ea in parte opprimantur. Jam vero expendendum venit, quamam via ad ægri utilitatem eligenda sit. Si tumor per suppurationem terminetur, tunc calor dolorque intenduntur, febris aut advenit aut ingravescit, majores accidunt anxietates; pure semel factio, sequuntur abscessus vel ulcera sanatu sæpius difficilia: diuturnum certò & incertum est sanationis tempus, illaque sine gravi ægrorum dolore, longo curæ tædio, profundioris & duræ cicatricis deformitate, magnoque cutis impendio vix curantur; si per indurationem, indè plerumque Skirrhosæ concretiones curatu difficiles, & interdum periculosæ oriuntur: per mortificationem terminatio nunquam periculi omnino est expers, sæpius etiam parti affectæ exitiosa, interdum lethalis: uno verbo pro variâ subjecti dispositione, plus minusve alæ mortificationis est obnoxia. Si vero per resolutionem abit tumor, minùs periculosus ægroque minùs molestus erit exitus; obstructa priùs vasa, fluida permeant liberius, febris, dolor aliaque symptomata tumorem concomitantia remittuntur, calor & color ad statum naturalem redeunt, parsque affecta detumescit. Quis neget talem methodum ægro magis arridere multoque præ cæteris esse præstantiorem?

I V.

QUAMVIS semper tentandam esse resolutionem dixerimus, cave tamen inferas, temporis & causæ non habendam esse rationem. Quatuor tempora in tumoribus, sicut in cæteris morbis, distinguenda sunt, principium videlicet, augmentum, status & declinatio. In principio & augmento tentanda est resolutio, at si resolyentia remedia provariâ tumoris specie electa, insufficientia visa fuerint, cumque tumor ad statum pervenerit, si suppurationis signa se se manifestent, tunc ad suppurantia & maturantia erit deveniendum; aut si pus jam factum fuerit, herbis, aut causticis, aut ferro citò aperiendus tumor, & pus foras amandandum erit. Si vero quædam fuerint indurationis signa, ad suppurationem satius erit quàm ad perfectam indurationem recurrere. Quod ad causas attinet quamquam resolutio sit optabilior, magisque salutaris tumoris exitus, exceptos tamen velim quosdam tumores criticos in quibus materiæ morbificæ tumoris externi cum universali fluidorum massâ metuenda est commixtio, quod quidem accidit in variolis, bubonibus & parotidibus criticis suppurantibus; sin autem tumor à quodam viro pendeat sive strumoso, scorbutico, sive venereo, ad suppurationem duci debet, nisi emendata fuerit tota fluidorum massa, quo quidem in casu præstantior esset resolutio. Mea etiam sententia in omni tumore critico, aut à quodam viro pendente, resolutionem cæteris terminationibus anteponendam esse, si materiæ morbificæ corrigendæ modum nosceremus, non ne & enim bubones aliosque tumores venereos felici cum successu resolvimus, quia specificum, cujus ope humorum moles corrigitur, nobis notum est?

V.

TUMORES humores, vel à sanguine, vel ab humore lymphatico originem habent. Qui à sanguine, dicuntur inflammatorii, & efformant vel phlegmonem, vel erysypelas. Inflammatio, à sanguine in arteriis retardato potissimum pendet; quæ si perfecta fuerit, non solum in hisce vasibus, sed etiam in lymphaticis ductibus qui arteriis minimis continui sunt, extenditur, indè symptomata inflammationem concomitantia facillè deducuntur. Curatur inflammatio quælibet, impedimentum illud in vasibus removendo, liberumque aperiendo per vasa transitum. Sed remedia interna vel externa pro variâ inflammationis causâ rectè eligendo, sive quantitatem sanguinis præsertim venæ sectione, sive qualitatem idoneis medicamentis emendes, sive causas externas removeas, totus vertitur cardo ut restituatur in parte expedita circulatio. Licet enim non raro ex resolutis tumoribus prava existat morborum se-

quela, illud iadè sit quod remedia malè & imperitè adhibita fuerint. Sed quotiès habità temporis & causæ ratione convenientia imperabis remedia, totiès felicè cum successu resolvetur inflammatio, dolorisque & longioris curæ ægum præstabis immunem. Quidam sibi falsò laudi ducunt, quando bona, copiosa & laudabilis suppuratio instituitur, sed plerumque qui ad hanc laudabilem suppurationem duxerunt tumores, vituperio potius digni sunt quàm laude vel mercede, cujus solius gratià talem inivere curandi rationem; ægris enim meliùs consulissent, si fluidorum vitia ratione quantitatis qualitatise emendavissent, si vasorum tunicis debitum reddidissent tonum, si circulatio libera in parte restituta fuisset, uno verbo si resolvissent tumores; & enim quid aliud est resolutio nisi partis affectæ ad statum naturalem reductio? Quantum vero ad tumores qui ab humore lymphatico fuerunt producti, hi duplicis sunt generis, œdema nimirum & skirrhus; utriusque causas expendenti dubium non erit quin in illis etiam tentanda sit resolutio. Oedema ortum habet à lymphâ ferôsâ quæ ut plurimum paulatim ita collecta fuit ut pars intumescat: Quò curetur œdema, annitendum est ut ferositas in parte collecta sive per inferiora, sive per urinas, sive per sudores evacuetur; adhibenda quoque extus erunt resolutentia, desiccantia, ut partibus laxis tonus restauretur, vitiumque corrigatur à quo oedema productum fuit. Proxima skirrhi causa non alia est quàm humor paulatim collectus, retardatus, qui sensim ita spissus evadit ut indurescat; dividendus est ille humor per diluentia, incidentia rectè ac appositè intus administreta, & extus resolutentia ritè adhibita, ut humor tumorem efformans iterum circulationem subeat:

Ergò in omni tumore ut plurimum est tentanda resolutio.

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

M. Hugo GAUTHIER, Consiiliarius Regis Medicus.

M. Simon VACHER, Regis exercituum in Insulâ Corsicâ Medicus Primarius.

M. Ludov.-Petrus-Felix-Renatus LE THIEULIER, saluberrimæ Facultatis Decanus, Regis Consiiliarius & in Majori Consiilio, necnon in magnâ Regiæ Domûs & Franciæ Præsidurâ Medicus ordinarius.

M. Ludovicus - Guilbertus BOYRONT DE JONCHERES.

M. Cosma - Augustinus LÉZURIER, Scholarum Professor designatus.

M. Petrus-Ludiv.-Maria MALOET, Galliarum Principum medicus primarius.

M. Carolus SALLIN.

M. Nicolaus JEANROY, Bibliothecæ Facultatis Præfectus designatus, Regiû Medicorum Collegii Nanceianorum Socius honorarius.

M. Carolus GEILLE DE SAINT LEGER, Eques, Consiiliarius Medicus Regis ordinarius, primi ordinis & totius Equestris agminis in exercitu Medicus ordinarius.

Proponebat Parisiis ANTONIUS-CHAUMONT SABATIER, Parisiensis; Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Parisiensis Baccalaureus,

A. R. S. H. 1774. A SEXTA AD MERIDIEM.

Typis QUILLAU, Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Typographi. 1774.